

ВИСНОВОК

Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України на звіт НАБУ за I півріччя 2020 року

Рада громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України (далі – РГК НАБУ), відповідно до частини 4 статті 26 Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України”, підпункту 2 пункту 5 “Положення про Раду громадського контролю при НАБУ”, реалізуючи свою функцію із забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю НАБУ та керуючись засадами верховенства права, законності, гласності, неупередженості та відкритості для суспільства, надає свій висновок щодо Звіту НАБУ за I півріччя 2020 року (далі – Звіт).

Висновок складається з 3 розділів:

1. Відповідність Звіту вимогам законодавства.
2. Порівняння показників діяльності Бюро у I півріччя 2020 року з попередніми звітними періодами.
3. Загальна оцінка звітнього періоду.

1. Відповідність Звіту вимогам законодавства

Частина 3 статті 26 Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України” визначає перелік інформації, яка повинна міститися в письмовому Звіті:

- 1) статистичні дані про результати діяльності Бюро;
- 2) взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;
- 3) співпрацю з компетентними органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями та укладені з ними угоди про співпрацю, представництво інтересів за кордоном;
- 4) співпрацю з недержавними організаціями і засобами масової інформації;
- 5) чисельність, кваліфікацію та досвід працівників, підвищення їх кваліфікації;
- 6) діяльність підрозділу внутрішнього контролю; кількість повідомлень про вчинення правопорушень працівниками, результати їх розгляду, притягнення працівників до відповідальності;
- 7) кошторис та його виконання;
- 8) інші відомості, що стосуються результатів діяльності та виконання покладених обов’язків.

Звіт НАБУ за I півріччя 2020 року своєчасно опублікований на офіційному веб-сайті НАБУ, а також на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних у вигляді таблиць, які містять статистичні відомості про результати діяльності Бюро. Також Звіт був офіційно оприлюднений в Урядовому кур’єрі (№ 152 від 08.08.2020).

Наведені у Звіті дані містять обов’язкову інформацію, що передбачена статтею 26 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України».

Таким чином Звіту повністю відповідає вимогам законодавства та оприлюднений у передбачений законом термін.

2. Порівняння показників діяльності Бюро у I півріччя 2020 року з попередніми звітними періодами

Досудові розслідування

Кількість зареєстрованих заяв і повідомлень про злочини

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
406	674	533	577	627	542*	487

* - з 01.01.2017 по 31.12.2017

Кількість осіб, яким повідомлено про підозру

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
125	84	69	44	35	56	61

Кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
50	76	70	61	62	44	52

Кількість скерованих до суду справ

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
33	37	32	32	36	29	32

Кількість осіб, щодо яких набрав законної сили обвинувальний вирок суду

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
6	10	3	0	0	19	16

Кількість осіб, щодо яких набрав законної сили виправдувальний вирок суду

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
0**	0**	0**	0	0	0	0

** - 29.05.2019 було ухвалено перший виправдувальний вирок щодо 1 особи. Другий виправдувальний вирок щодо 6 осіб було ухвалено 12.07.2019. Третій виправдувальний вирок щодо 1 особи було ухвалено 03.06.2020. Усі три вирокі наразі оскаржуються прокурорами САП в Апеляційній палаті Вищого антикорупційного суду, тому законної сили наразі не набрали

Розмір збитків та обсяги їх відшкодування**Загальний розмір збитків і шкоди, завданих злочинами, віднесеними законом до підслідності НАБУ
(станом на кінець звітного періоду)***

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
261,01	229,69	221,29	220,02	196,61	153,29	87,17

* - млрд грн

**Обсяги відшкодування збитків і шкоди
(всього, станом на кінець звітного періоду)***

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
1 291,27	601,59	562,88	452,37	360,35	253,3	136,3

* - млн грн

Обсяги відшкодування збитків і шкоди за звітний період*

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
689,68	38,78	107,81	92,02	107,05	117,01	136,3**

* - млн грн

** - станом на 30.06.2017

Кошти, на повернення яких держава може розраховувати завдяки позовам НАБУ (в угодах/договорах, які визнано недійсними, і рішення щодо яких набули законної сили): 8,36 млрд грн

**Звернення та запити
(у т.ч. в рамках міжнародно-правової допомоги)**

Кількість звернень до НАБУ

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
12 357	15 250	9 040	6 412	8 740	11 731	8 172

Заяви, звернення, повідомлення про кримінальні правопорушення від громадських організацій

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
450	758	434	234	518	2 749*	535

* - у цілому від юридичних осіб, державних органів та громадських організацій

Звернення громадян до кол-центру

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
8 480	7 382	3 043	2 328	3 082	2 731	2 599

**Кількість надісланих запитів в рамках міжнародно-правової допомоги (надіслано/
виконано)**

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
148 / 65	114 / 98	114 / 13	118 / 52	83 / 54	173 / 83	208 / 80

**Кількість отриманих запитів в рамках міжнародно-правової допомоги (отримано/
виконано)**

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
18 / 17	15 / 7	7 / 5	7 / 8	7 / 3	3 / 4	13 / 10

**Кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли
вчиненню кримінального корупційного правопорушення**

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
12	16	4	11	9	16***	23**

** - станом на 30.06.2017

*** - за період 01.01.2017 по 31.12.2017

Діяльність Управління внутрішнього контролю НАБУ

Кількість звернень та скарг на дії працівників Бюро, що надійшли до УВК

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
219	283	303	240	344	393	411

Кількість проведених УВК перевірок на доброчесність та кількість негативних результатів

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
4 / 1	8 / 0	3 / 1	8 / 1	8 / 1	22 / 0	4 / 0

Кількість проведених УВК службових розслідувань

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
4	8	8	14	18	15	17

Кількість працівників НАБУ, яких було притягнуто до відповідальності

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
5	6	8	2	2	3	9

Види дисциплінарних стягнень, які було застосовано:

I пол. 2020: звільнення - 1; догана - 1; зауваження - 3;

II пол. 2019: звільнення - 1; догана - 4; попередження про неповну службову відповідність - 1;

I пол. 2019: догана - 5; зауваження - 2; попередження про неповну службову відповідність - 1;

II пол. 2018: догана - 2; зауваження - 1;

I пол. 2018: догана - 2;

II пол. 2017: звільнення - 2; зауваження - 1;

I пол. 2017: звільнення - 1; догана - 3; зауваження - 4; попередження про неповну службову відповідність - 1.

Робота з кадрами

Призначено працівників на кінець звітної періоду (штатна чисельність: 700)

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
653**	678*	662	638	638	621	572

* - 1 працівник у процесі призначення

** - відомості про кількість штатних одиниць та кількість призначених працівників окремих структурних підрозділів НАБУ є службовою інформацією та не може бути оприлюднена

Призначено детективів (штатна чисельність: 246)

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
236	240	232	210	212	212	168

Працівників, які є учасниками бойових дій

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
не вказано	102	98	84	81	49	65

Працівників, які мають науковий ступінь

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
не вказано	42	38	32	29	33	38

Кількість службових відряджень співробітників (у т.ч. закордонних)

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
не вказано	не вказано	1 742 (63)	1 901 (85)	1 917 (55)	2 341 (70)	1 388 (34)

Співпраця з громадськістю та ЗМІ**Медійні заходи**

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
222	418	546	542	504	506	444

Кількість коментарів для ЗМІ

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
37	125	165	276	226	229	294

Відповіді на запити ЗМІ

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
151	254	287	216	236	209	111

Динаміка аудиторії fb-сторінки НАБУ

I пол. 2020	II пол. 2019	I пол. 2019	II пол. 2018	I пол. 2018	II пол. 2017	I пол. 2017
80 926	69 412	67 643	66 900	65 239	61 613	48 327

Кошторис НАБУ

Бюджет НАБУ (за загальним фондом)*

2020	2019	2018	2017	2016	2015
924, 101	867, 498	857, 091	773, 556	488, 565	247, 882

* - млн грн

Аналіз виконання кошторису (станом на кінець кожного звітної періоду)*

2020**	2019	2018	2017	2016	2015
431, 532	773, 894	774, 979	596, 561	423, 296	58, 044

* - млн грн

** - I половина 2020 року

Відсоток виконання бюджету (за загальним фондом)

2020*	2019	2018	2017	2016	2015
47 %	89 %	90 %	77 %	87%	23 %

* - I половина 2020 року

3. Загальна оцінка звітної періоду

Перше півріччя 2020 року було дуже багатим на події. Тут можна згадати про коронавірус та пов'язані із цим карантинні обмеження, про справу «плівок Єрмака», про те, що у квітні 2020 року НАБУ виповнилося п'ять років, про рекордні застави, стягнуті із підозрюваних, про невдачу спробу дати хабар керівництву НАБУ та САП у 5 млн доларів США за закриття справи, про сумнівні рішення Печерського суду і про перші «тюремні» вироки Вищого антикорупційного суду тощо.

Загалом діяльність Національного антикорупційного бюро у I півріччі 2020 року, як і в попередньому звітному періоду, є задовільною.

Рада громадського контролю відзначає належну реакцію Бюро на рекомендації РГК, що були викладені у попередньому Висновку, зокрема щодо опублікування на сайті Висновків РГК на Звіти НАБУ, більш детального висвітлення у Звіті інформації про особливості функціонування системи електронного кримінального провадження (e-Case management system), а також готовності представників Управління внутрішнього контролю провести спільну роботу щодо створення уніфікованої форми висновків, що складаються за наслідками службових розслідувань.

Особливістю I півріччя 2020 року стала робота інституції в умовах карантинних обмежень, пов'язаних із COVID-19. Зокрема, були тимчасово скасовані медійні заходи, тестування та співбесіди із кандидатами на посади, призупинено роботу громадської приймальні та особистих прийомів громадян. Пандемія також ускладнила проведення обшуків, допитів та інших слідчих дій. Вплинув вірус і на бюджет Національного антикорупційного бюро: видатки на роботу НАБУ зменшили на 114 мільйонів гривень або 11% (до прикладу, для Офісу генпрокурора передбачили зменшення видатків лише на 1,4% або 104,9 млн грн, а на роботу МВС видатки взагалі зросли на 0,2% або 195,21 млн грн).

Незважаючи на це, РГК позитивно оцінює вжиті НАБУ заходи щодо зменшення ризикових чинників поширення вірусу серед працівників, зокрема майже повного переходу на електронну форму внутрішнього документообігу, перехід частини працівників на віддалений характер роботи, а також дотримання рекомендацій МОЗ щодо маскового та температурного режиму для відвідувачів Бюро.

РГК також позитивно оцінює нові формати заходів та активностей, які започаткувало НАБУ під час карантину, зокрема запуск спільно зі студією онлайн-освіти «EdEra» антикорупційної гри-розслідування «Слідство веде НАБУ», а також проведення вебінарів (щодо корупції на Укрзалізниці та у сфері земельних відносин, щодо технологій, які змінюють боротьбу з корупцією).

У звітному періоді зменшилася кількість зареєстрованих заяв і повідомлень про злочини (406 про 674 у попередньому півріччі), а також кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти (50 проти 76). Зате кількість осіб, яким було повідомлено про підозру, зросла майже на третину, а обсяги відшкодування збитків і шкоди взагалі стали рекордними за весь час існування НАБУ. Так, за I половину 2020 року було відшкодовано коштів більше, ніж за всі роки з моменту створення Бюро (689,7 млн грн проти 601,6 млн грн). При цьому, якщо у Вищому антикорупційному суді (саме тут розглядаються справи НАБУ) у майбутньому буде більше обвинувальних вироків, то можна прогнозувати збільшення розміру відшкодувань (загальний розмір встановлених збитків у справах, що вже скеровані до суду, становить близько 10 млрд грн).

Із звіту можна отримати інформацію про те, що так званий інститут "цивільної конфіскації", тобто визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави поза межами кримінального процесу, на практиці поки що не працює. Кількість направлених до прокуратури матеріалів для вирішення питання про пред'явлення позову про стягнення таких активів дорівнює 0.

Щодо кадрової роботи, то наразі штат Головного підрозділу детективів заповнено майже на 96 %. Про достатньо хороший рівень атмосфери у колективі може свідчити той факт, що із перших двох хвиль набору детективів залишаються працювати в Бюро більше 80 %. При цьому за власним бажанням звільнилося лише 5 із 135 осіб.

РГК також позитивно оцінює рівень співпраці між НАБУ та САП у більшості кримінальних проваджень та покращення координації та взаємодії між ними у зовнішній комунікації через ЗМІ та соціальні мережі.

РГК також відзначає достатньо регулярні засідання по справах НАБУ та САП у Вищому антикорупційному суді. ВАКС як судом першої інстанції, у звітному періоді ухвалено 9 вироків і ще 1 вирок місцевого суду був підтриманий ухвалою Апеляційної палати ВАКС. І хоча кардинальних змін у проблемі тривалого судового розгляду справ НАБУ поки що не сталося, позитивні зміни однозначно простежуються. Строк проведення підготовчого засідання порівняно з тим, як це відбувалося раніше, зменшився в середньому у три рази, а більшість підготовчих засідань уже завершилася. Також у I півріччі 2020 року ВАКС стягнув в дохід держави рекордні суми застави у загальному розмірі більше 65 млн грн.

Окремо варто зупинитися на зобов'язаннях України перед МВФ. На початку червня 2020 року Президент, Прем'єр-міністр, Міністр фінансів та голова НБУ направили директору-розпоряднику МВФ пані Крісталіні Георгієвій лист про наміри від імені України. У цьому документі українська влада взяла на себе зобов'язання підтримувати незалежність та добросовісність НАБУ, САП та ВАКС (в тому числі, шляхом надання їм достатніх ресурсів), щоб забезпечити ефективні та надійні розслідування, звинувачення та судовий розгляд справ щодо корупції на високому рівні.

Водночас уже зараз викликає занепокоєння намагання окремих народних депутатів України звільнити керівництво Бюро у незаконний спосіб (шляхом реєстрації сумнівних з юридичної точки зору проектів постанов чи законопроектів). Такі дії ставлять під загрозу незалежність Бюро, а також не сприяють збереженню обмежених та серйозних підстав для звільнення його керівництва.

Крім того, влада вже не виконала своє зобов'язання прийняти до кінця липня 2020 року усі необхідні нормативно-правові акти для автономної та ефективної "прослушки" детективами телефонних розмов, а також забезпечити Бюро належними ресурсами та обладнанням для цього.

Уваги потребує також питання зовнішнього аудиту НАБУ та забезпечення аудиторів усіма необхідними ресурсами для його проведення. Стурбованість і тривогу викликає неспроможність влади (Президента, ВРУ та КМУ) обрати трьох аудиторів із числа незалежних, авторитетних та шанованих експертів зі значним міжнародним досвідом у сфері впровадження антикорупційного законодавства, хоча це питання з рекомендації РГК було внесене на розгляд Комітету ВР з питань антикорупційної політики, проте практичних наслідків це не мало.

Важливо також проводити періодичні навчання детективів, зокрема для того, щоб посилити їх обізнаність із правозастосовною практикою та мотивами прийняття посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування рішень в економічній сфері, а також правильної їх класифікації на законні чи потенційно злочинні.

Також РГК відзначає необхідність проведення опитування детективів щодо визначення рівня їхнього володіння навичками тайм-менеджменту та проведення відповідного навчання в разі необхідності. Вбачається, що частина затримок, технічних помилок та інших недоліків в ході проведення досудових розслідувань може бути зменшена чи усунена при підвищенні якості планування та фіксації детективами власних дій в ході розслідувань.

Крім цього, потрібно відзначити зниження конкурентоздатності посадових окладів працівників НАБУ всіх рівнів. Індикатором цього також є відносне зменшення кількості зовнішніх претендентів на вакантні посади до Головного підрозділу

детективів. У зв'язку із цим вказане питання потребує якнайшвидшого вирішення із залученням всіх відповідальних суб'єктів, в тому числі народних депутатів та Міністерства фінансів України.

Не минулося і без проблем під час проведення інтернет-голосування з обрання VI складу Ради громадського контролю. Спершу кількість голосів за кандидатів № 1 та № 7 містили ознаки штучного завищення і це суттєво вплинуло на результати голосування. РГК виключило цих членів зі свого складу, а НАБУ довелося оголошувати довибори двох кандидатів. І лише із другої спроби вдалося провести голосування, так як під час першої спроби відбулись технічні збої на стороні хостинг-провайдера, на серверах якого розгорнута система голосування. У демократичних країнах, де панує принцип верховенства права, громадські ради є цивілізованим інструментом реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами. Саме з цієї причини будь-які спроби неправомірного впливу на порядок формування громадських рад є абсолютно неприпустимими і ми всі разом повинні докладати зусиль, щоб зупиняти їх.

Поряд із цим, занепокоєння все ще викликає:

відсутність реального зняття депутатської недоторканності та повна залежність цієї процедури від волі Генерального прокурора;
ризик не прозорого конкурсу на нового Главу САП, якого мають обрати у листопаді 2020 року;
ризик політизації діяльності НАБУ та САП перед місцевими виборами;
позбавлення НАБУ рішенням Конституційного Суду України права подавати позови з метою анулювання незаконних угод;
проблеми із проведенням експертиз в окремих провадженнях та здійснення тиску на незалежних експертів;
питання невідповідності існуючого на сьогодні порядку призначення та звільнення з посади директора НАБУ нормам Конституції;
збереження частини "правок Лозового" до Кримінального процесуального кодексу України, зокрема щодо обмеження строків досудового розслідування та збереження норми про можливість скасування повідомлення про підозру за ухвалою слідчого судді;
збільшення майже у два рази обсягу матеріалів, із якими працюють детективи НАБУ, у зв'язку із втратою Генеральною прокуратурою функцій слідства (ГПУ передала до Національного бюро більше 22 тис. томів, із них понад 15 тис. томів припадають на економічні «справи Майдану»), що може паралізувати діяльність підрозділів детективів.

Як бачимо, проблем ще дуже багато. Не даремно результат України у Індексі сприйняття корупції цього року був доволі посереднім (Corruption Perceptions Index, CPI – показник, який з 1995 року розраховується міжнародною організацією Transparency International на основі 13 досліджень авторитетних міжнародних установ і дослідницьких центрів). Україна отримала лише 30 балів зі 100 можливих і повернулася на рівень 2017-го року (126 місце зі 180 країн). Поруч з нами у рейтингу — Киргизстан, Азербайджан та Джибуті. І саме тому нам усім і, в першу чергу, детективам Національного антикорупційного бюро України ще дуже багато треба зробити, щоб мати змогу максимально ефективно використовувати наявні інструменти боротьби із корупцією.